

Stockholm, 2026.01.21

Produktivitetskommissionens betänkande Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29) och Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96)

Sveriges Arkitekter är ett fackförbund och en intresseorganisation som driver Sveriges arkitekters gemensamma frågor – från studietiden och genom hela yrkeslivet. Vi står upp för arkitekternas arbetsvillkor och driver kårens intressen för att åstadkomma vackra, hållbara och välfungerande livsmiljöer.

Sveriges Arkitekter anser att arkitekter måste få rätt förutsättningar att skapa vackra, hållbara och välfungerande livsmiljöer. Det gäller såväl samhällsbyggandets regelverk som förutsättningarna för studier och arbetsliv.

Förbundet svarar i det följande på de delar i Produktivitetskommissionens betänkanden Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29) och Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96) som närmast berör våra medlemmar och påverkar arkitekturen.

I **avsnitt 1 Samhällsbyggnad** lämnar vi synpunkter på kapitlen om Bostäder och byggande samt Tillståndprocesser (SOU 2024:29, kap 6 och 7) och avstyrker förslagen.

I **avsnitt 2 Studier och arbetsliv** lämnar vi detaljerade synpunkter på förslag om utbildning, forskning/innovation, AI/digitalisering, arbetsmarknad och kompetensförsörjning (SOU 2024:29, kap 9 och 2025:96, kap 3, 4, 5).

I **avsnitt 3 LOU** lämnar vi detaljerade synpunkter på förslag om offentlig upphandling (SOU 2025:96, kap 15)

Tobias Olsson
Förbundsdirektör

Margareta Wilhelmsson
Samhällspolitisk chef

Avsnitt 1 Samhällsbyggnad: Sveriges Arkitekters avstyrker betänkandets förslag om stadsbyggande (SOU 2024:29)

Sveriges Arkitekter är kritiska till att stadsbyggnad i Produktivitetskommissionens betänkande, avsnittet om Bostäder och byggande (avsnitt 7), ensidigt utmålas som ett hinder och att de stora möjligheter till välbefinnanden som stadsbyggnad skapar därmed riskerar att förbigås, försvåras och förstörs. Vi lämnar först övergripande kritik av betänkandet och därefter synpunkter på ett urval av de förslag som tas upp. Avslutningsvis lämnar vi också synpunkter på förslag i avsnittet om Tillståndsprocesser (avsnitt 6), som berör stadsbyggnad.

Produktivitet är skapat värde i förhållande till insatserna

Inledningsvis vill vi framföra att vi delar regeringens definition av produktivitet, som det beskrivs i kommissionens direktiv – "ett mått på hur mycket värde som skapas i förhållande till insatserna"¹. Utgångspunkten för god produktivitet är alltså att skapa värde.

Vi menar att kommissionen inte utgått från möjligheterna att just skapa värde i processerna, utan ensidigt kritiserat insatserna. Vi anser att det är en sådan allvarlig brist att betänkandet bara av den anledningen inte kan ligga till grund för beslut om vidare åtgärder.

Forsknings- och kunskapsunderlaget är bristfälligt

Av kommissionens uppdrag framgår att de ska utgå från akademisk forskning, myndighetsunderlag, internationella organisationer och motsvarande arbete i andra länder och om behov finns genomföra fördjupande analyser.

Vi anser att det är mycket anmärkningsvärt att ingen svensk eller europeisk stadsbyggnadsforskning som rör värdeskapande ingått i kommissionens beskrivning eller underlag. Exempelvis skulle forskning från prof. Tigran Haas², prof. Ann Legeby³, liksom prof. Lars Marcus⁴ varit förtjänstfullt, liksom olika underlag från RISE⁵.

Vi är kritiska till att utredningen i stället som grund till flera av sina förslag haft Kristina Alvendals rapport som saknar vetenskaplig grund och utgår från anekdotiska exempel, saknar referenslista, lämnar förslag utan konsekvensanalys samt brister i fakta och kunskap om regelverkets befintliga möjligheter. Vi vill särskilt påpeka att det i Sverige varje år beslutas om cirka 1000 detaljplaner (historiskt runt 2000 stycken)⁶, cirka 80 000 bygglov⁷ och över 300 markanvisningar⁸ och att en handfull otidsatta exempel därvid inte kan utgöra evidens. Som exempel på det senare kan också nämnas förslaget om att

¹ Dir. 2023:58, sid. 2

² <https://www.kth.se/profile/tigran/?l=sv> (hämtat 2025.12.16)

³ <https://www.kth.se/profile/alegeby/> (hämtat 2025.12.16)

⁴ <https://research.chalmers.se/person/larmarcu> (hämtad 2025.12.16)

⁵ [Allt om hållbar stadsutveckling – nya arbetssätt behövs | RISE](#) (hämtad 2025.12.16)

⁶ Redovisning av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen 2024 (rapport 2025:11), sid. 14, Figur 4. Boverket

⁷ Ibid, sid 20, Figur 6

⁸ Ibid, sid. 30

påbörja bygglovsarbetet även om detaljplanen överklagats (sid. 25) – det är fullt möjligt redan idag att bevilja bygglov med villkor att detaljplanen vinner laga kraft⁹. Förbundet delar därför inte kommissionens bedömning att rapporten är "ett bra underlag för fortsatt arbete med mål- och inriktningspropositionen" (sid. 310) utan anser att den i sin helhet bör avvisas som underlag för fortsatt arbete.

Människor som bostadskonsumenter, hemmet som produkt och demokrati som ett produktivetsproblem

Sveriges Arkitekter vill tydligt markera mot kommissionens synsätt där människor beskrivs som bostadskonsumenter och bostaden – hemmet – som en produkt bland andra (sid. 303).

Förbundet vill också tydligt markera att grannars möjlighet att påverka sin närmiljö och invånarnas möjlighet att rösta på politiker i de lokala valen är grundläggande demokratiska rättigheter. Det är illavarslande att Produktivitetskommissionen endast ser dessa demokratiska grundstenar som produktivetsproblem (sid. 304).

Undermålig konsekvensanalys

Den lämnade konsekvensanalysen till avsnittet om bostäder och byggande är på knappt en och en halv sida (sid. 345 – 346). Den tar endast upp offentlig-finansiella konsekvenser och listar utan beskrivning av hur:et att påverkan kan ske av bostadsmarknad, kommunala självstyrelsen, byggsektorn, intressegrupper med mera och hänvisar till framtida utredningsarbete. I förhållande till den detaljeringsnivå på de förslag som lämnas är detta anmärkningsvärt. Ett sådant förfaringssätt bäddar för missförstånd och leder till att omfattande resurser runt om i landet läggs på att försöka läka denna brist. Det är inte ett effektivt arbetssätt och står i skarp kontrast till kommissionens egna förslag om högre krav på konsekvensutredningar (avsnitt 5.6.3).

Vi vill härvid uppmärksamma att förslagen i kapitel 7 har direkt och stor negativ påverkan på det nationella målet för arkitektur, form och design (Gestaltad livsmiljö), miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och folkhälsomålet God och jämlik hälsa.

Regelförenkling

Produktivetskommissionen skriver att deras grundsyfte är "att skapa tydliga strukturer och tillräckliga resurser för att säkerställa att det inte beslutas om regler med oproportionerligt negativa effekter för företag och andra" (sid. 175). Vi vänder oss emot att detta benämns regelförenkling då det i själva verket avser kravnivån.

Kommissionen skriver längre ner i samma kapitel att det väsentliga inte nödvändigtvis är antalet regler utan främst deras innehåll och att det är viktigt att beakta behovet av stabilitet i regelverken (sid. 177). Det handlar inte heller om regelförenklingar, men vi ställer oss bakom ett sådant förhållningssätt till regelförändringar som sådana. Stadsbyggnad är komplicerat och ofta komplext, med många behov och olika, inte sällan motstående, intressen.

⁹ 9 kap. 81 § PBL

Verkligheten går inte att förenkla utan att något perspektiv får träda åt sidan och kravnivån sänks. Däremot kan en regel vara otydlig eller svår att förstå eller hitta, och här menar vi att frågan om regelförenkling hör hemma.

Synpunkter på förslagen i kapitlet Bostäder och byggande (SOU 2024:29, kap 7)

Nedan följer våra synpunkter på några av de förslag som lämnats i punktform eller beskrivs i löptext i kapitel 7.

Förslaget att regelverken reformeras (7.4.1) och ett mer samhällsekonomiskt effektivt och enklare bostadsbyggande (7.4.2)

Kommissionen anser att det bör övervägas att avveckla plan- och bygglagen i sin nuvarande form. Vi anser att lagens portalparagraf väl avspeglar möjligheterna att skapa långsiktigt välstånd genom stadsplanering. Andra kapitlet inleds vidare med att avvägningar ska göras mellan enskilda och allmänna intressen. Processerna för avvägning – detaljplan och bygglov – borgar för lokal demokrati och att inte enskilda intressen av exempelvis avkastningsfokuserad exploatering sker urskiljningsöst på närboendes och kulturvårdens bekostnad. Att lösa intresse- och målkonflikter i demokratisk och transparent ordning är med andra ord själva essensen av stadsplanering. Att ompröva plan- och bygglagen i den riktning som kommissionen föreslår kan inte lösa de inneboende konflikterna utan att samtidigt sänka kraven och ambitionerna för den byggda miljön.

Vi avstyrker förslaget då vi menar att pendeln redan slagit över till förmån för enskildas, kortsiktigt ekonomiska intressen genom nyligen genomförda ändringar – när bostadsrum utan fönster möjliggjorts med Boverkets nya byggregler¹⁰ och sloandet av tillgänglighetskraven för studentbostäder som öppnat för rum mindre än vad Europarådets anti-tortyrkommitté anger som minimistandard för utrymme per intagen¹¹. Vi anser att det är grundläggande för en välfärdsstat att statliga byggregler säkerställer goda bostäder och trivsamma och hälsosamma närmiljöer för alla landets invånare. Vi är positiva till en sådan politisk omsvängning och välkomnar nationella, tydliga krav på bostads-kvaliteter som tillgång till fönster och hälsofrämjande dagsljus i alla bostadsrum. Sådana byggregler skulle också med fördel kunna säkra upp möblerbarhet och rymlighet i bostadsrum så att alla barn och unga ges förutsättningar att sova, studera, leka och umgås i sitt trygga hem. Vi avstyrker å det bestämdaste fortsatt försämring av bostadsstandarden.

Genom de nyligen genomföra förändringarna i bygglovsregelverket¹² har äganderätten för den som vill exploatera, enligt förbundet redan gått för långt på närboendes och närmiljöns bekostnad. Att som utredningen föreslår tillåta lokalisering av nya bostäder utan förprövning (bygglovsfria typsmåhus) med en lantmäteriförrättning som enda krav liksom vissa maximimått, betyder i praktiken att brukningsvärd jordbruksmark, mark med skredrisk, mark i närhet av

¹⁰ BFS 2024:8 (krav på fönster har utgått, jfr. BBR 3:22)

¹¹ Dnr LI2024/00994, Boverkets rapport 2024:9, Vårt remissvar [Studentbostäder får inte bli hur små som helst - Sveriges Arkitekter](#)

¹² SFS 2025:974

försvarsanläggningar, värdefulla biotoper, kulturmiljöer och så vidare inte längre tillmätts betydelse ur ett samhällsperspektiv. Bostäder kan då byggas dit skolskjutsar inte går, vid vägar som inte snöröjs, och dit varken sopbil eller räddningstjänst kommer fram. Det är inte ökat välstånd och vi avstyrker förslaget.

Utredningen överväger också "en ny form av byggkonsultation". Att utredningen inte haft kunskap om institutet förhandsbesked¹³, som i stora delar svarar upp mot den beskrivning som ges, är anmärkningsvärt.

Utredningen tar i löptexten också upp Alvendals förslag på åtgärd om att möjliggöra parallella plan- och lovprocesser. Som nämnts i inledningen är detta redan möjligt.

Förslaget att utreda det kommunala planmonopolet (7.4.3)

Ur ett demokratiskt perspektiv liksom av respekt för lokal kunskap och med vetskap om hur betydelsefullt ur ett människorättsperspektiv och för socialt och ekologiskt hållbar utveckling det är att kunna påverka (och ta ett gemensamt ansvar för) sin närmiljö avvisar vi förslaget att utreda det kommunala planmonopolet.

Förslaget att stärka länsstyrelsernas roll inom regional utveckling (7.4.4)

Att samordna statliga ansvar och anspråk behöver utvecklas. Att ensidigt utvärdera länsstyrelserna bedömer vi dock inte ändamålsenligt utan vi anser att arbetet med Nationell planering i stället behöver påbörjas efter den förstudie¹⁴ som gjorts. I ett sådant arbete behöver såväl riksintressemyndigheter som regioner och kommuner ges utrymme för sina respektive kompetenser och perspektiv.

Förslaget om effektivare överprövning av detaljplaner och bygglov (7.4.5)

Vi konstaterar att plan- och bygglagen reviderats ett antal gånger i närtid för att möjliggöra effektiva processer. Vi anser att det är nog nu och att det inte är en lagstiftningsfråga att åstadkomma effektivare överprövningsprocesser utan att förbättringsmöjligheterna handlar om organisatorisk förmåga, tillgång på kompetens och tydliga mandat och samarbetsformer mellan politik och tjänsteorganisation. Att lyfta och sprida goda exempel på tidseffektiva arbetssätt hos såväl länsstyrelser som kommuner anser vi därför är den bästa vägen för att minska väntetiderna i processerna. Vi lyfter gärna fram Karlstads kommun, som både uppmärksammats av organisationen Bygg-i-tid¹⁵ och varit flerårig segrare som Årets arkitekturkommun¹⁶. Vi lyfter också gärna fram Länsstyrelsen i Stockholms senaste års arbete med månadsvisa avstämningar med kommunerna där aktuella frågor tas upp och där alla kompetenser samlas¹⁷.

Kommissionen föreslår att bygglov som håller sig till detaljplanens bestämmelser inte ska få överklagas. Att detaljplanen ska följas är en av flera förutsättningar

¹³ 9 kap. 41 – 42 §§ PBL

¹⁴ Ds 2023:28

¹⁵ Bygg-i-tid (2025). Nationellt Ledtidsindex 2025

¹⁶ [Årets Arkitekturkommun 2023 heter Karlstad - Sveriges Arkitekter](#) (hämtad 2025-12-16)

¹⁷ För mer information kontakta gärna länsarkitekt/planchef Tatjana Joksimović

för att lov ska ges. I processen prövas också allmänna intressen som arkitektur- och kulturvärden, naturvärden liksom grannars intressen. Om dessa värden ska säkras upp helt och hållet i detaljplanen betyder det en utveckling till extremt detaljerade detaljplaner utan flexibilitet. Vi anser att nuvarande möjlighet, att välja detaljeringsgrad i detaljplanen utefter typ av projekt och plats, är det som har förutsättning att skapa mest långsiktigt välstånd. Vi avstyrker förslaget.

Förslaget att begränsa kommuners möjlighet att ha åsikter om gestaltning (7.4.6)

Kommissionen anser att "kommuner som regel inte bör arbeta med gestaltungsfrågor som i grunden handlar om tycke och smak". Skälen som anförs är att "beslut behöver grundas i tydliga standarder och vara förutsägbara och inte skapa utrymme för godtycklighet eller s.k. tjänstemannalotteri". De anser vidare att "gestaltning på övergripande nivå bör hanteras i detaljplaneprocessen där det bör tas fram tydliga spelregler för vad som får byggas inom ett område och vilka övergripande normer som ska gälla" och att kommuner därefter inte bör kunna ge detaljerade synpunkter på gestaltningen.

Att det är kommunen som har huvudansvaret för utformningen av bebyggelsen är grundläggande i plan- och bygglagen¹⁸. Det är en månghundraårig princip som utvecklats från 1700-talets byggnadsordningar¹⁹, varit stadgat sedan 1874 års byggnadsstadga och civilrättsligt befast sedan 1907 års lag om stadsplan och tomtindelning.

Tillgång på fackkompetens för byggnadsnämnden är också det en mångårig tradition; även om detta stadgades i 1874 års byggnadsstadga och det återfinns som krav på tillgång till person med arkitektutbildning i plan- och bygglagen²⁰.

Sedan riksdagen beslutade om politiken för Gestaltad livsmiljö har vi på Sveriges Arkitekter följt upp hur kommunerna arbetar med arkitekturpolicyer. Av vår senaste kartläggning²¹ framgår att sex av tio kommuner har eller är på gång att ta fram en arkitekturpolicy (sid. 7). De används till 92 % vid bygglovgivning och till 90 % vid planarbeten, och över 80 % av kommunerna svarar att policyn mycket eller ganska mycket förtydligar gestaltungsfrågan i samhällsbyggnadsprocessen och tydliggör förväntningarna på den som vill bygga (sid. 12 – 13). I vår kartläggning följer vi också upp tillgången på arkitektkompetens i kommunerna. Av senaste kartläggningen framgår att två av tre kommuner har tillgång till anställd arkitektkompetens (sid. 24) och att nio av tio stadsarkitekter är verksamma inom plan, bygglov och strategiarbete (sid. 23).

Arkitekturpolicyer är med andra ord ett verksamt verktyg för att tydliggöra kommunens ställningstaganden på ett förutsebart sätt, såväl i detaljplane-skedet som vid bygglov. En politiskt beslutad arkitekturpolicy, fast anställd

¹⁸ prop. 1985/86:1, sid. 118

¹⁹ Granath, Kaj (2001). Ordning, lag och stadga: Om byggnadsordningar och maktfördelning

²⁰ 12 kap. 7 § PBL

²¹ Sveriges Arkitekter (2025). Kommunernas arkitekturpolicyer, En uppföljande kartläggning 2024, [Arkitekturpolicy-2024-012025.pdf](#)

arkitektkompetens och en stadsarkitektfunktion borgar tillsammans för såväl transparens som kontinuitet och helhetssyn på gestaltungsfrågorna i kommunen. Vi vill lyfta detta som en central motbild mot den som kommissionen målat upp.

Det är i praktiken, i kommunerna, som människors livsmiljö finns och utvecklas. Arkitektur är ett viktigt verktyg för att stärka och utveckla levande, trygga, robusta, vackra och trivsamma stadsmiljöer. Miljöer som är omtyckta av de som bor och verkar där, attraktiva att flytta till och långsiktigt hållbara. Att kommunerna bibehåller ansvaret och befogenheten att styra den lokala utvecklingen och väga olika intressen mot varandra i hela stadsbyggnadsprocessen är kritisk. Vi avstyrker därför kommissionens förslag om att begränsa kommunernas möjligheter att ha åsikter om gestaltning.

Förslaget om strikta tidsgränser för olika delar i planeringsprocessen (7.4.7)

Vi vill först nyansera diskussionen om ledtider. Tider när projekt "bara väntar" skapar givetvis inte värde i projekten och bidrar till kostnader för fastighetsägare och exploatörer i form av exempelvis räntekostnader som tickar. Att minska dessa väntetider så långt möjligt är givetvis angeläget.

Vissa utredningar tar dock tid att utföra som sådana. Det kan handla om kulturmiljöinventeringar, arkeologiska utgrävningar, geotekniska undersökningar, artinventeringar m.m. Förutsättningarna kan sedan skilja sig över landet där exempelvis brist på fackkompetens kan vara en flaskhals utanför kommunens kontroll eller där klimatförhållanden som tjäle sätter begränsningar. Ibland vill olika byggherrar inom ett detaljplaneområde ta fram sin egen utredning om exempelvis buller, vilket också tar tid att samordna.

Mer verksamt för att åstadkomma smarta processer än piska med tidsgränser och straff i form av sanktioner som kommissionen företräder, menar vi är de goda exemplens makt. Två sådana exempel lyfte vi ovan under 7.4.5. Som ett statligt komplement föreslår vi därför att Boverket ges i uppdrag att samla och sprida fler goda exempel.

Vi avstyrker därmed förslaget om strikta tidsgränser, men föreslår samtidigt att Boverket får i uppdrag att sprida goda exempel på smarta processer där väntetider minimeras.

Förslaget om att begränsa möjligheten att kräva ytterligare underlag (7.4.8)

Kommissionen föreslår att enhetliga krav på utredning bör gälla för "projekt av samma storlek och komplexitetsgrad". Det är anmärkningsvärt att platsens förutsättningar inte nämns, då det är platsen som har sina geologiska förutsättningar, sina natur- och kulturvärden, sin befintliga infrastruktur och så vidare. Och som regeringen konstaterade²² när privat initiativrätt togs upp i plan- och bygglagen ligger det "i sakens natur att det är svårt att med säkerhet bedöma vilket planeringsunderlag som kan behövas för den kommande planeringen innan kommunen har preciserat hur planförslaget bör utformas och fördjupat sig i frågan om vilka förutsättningar som gäller på platsen" (sid. 79). Vidare skriver regeringen insiktsfullt att "Ju mer den som har begärt

²² prop. 2020/21:131

planeringsbesked preciserat innehållet i den avsedda planläggningen i sin begäran, desto större möjlighet har kommunen att redan i planbeskedet redovisa vilket planeringsunderlag som sannolikt kan behövas vid planläggningen." Vi avstyrker kommissionens förslag.

Kommissionen skriver att möjligheten att vid planbesked inhämta yttrande från länsstyrelsen om vilka underlag som sannolikt kan behövas vid planläggningen inte utnyttjats i någon större omfattning, men har inte efterforskat anledningen. En sådan analys hade varit välgörande innan några som helst nya förslag lagts fram.

Förslaget om att återrapporteringskrav på ledtider (7.4.9)

Kommissionen föreslår återrapporteringskrav på ledtider från statliga myndigheter. Vi konstaterar att länsstyrelserna under lång tid haft siffrsatta handläggningstidsmål för bygglov i sitt regleringsbrev²³. Även mark- och miljödomstolarna redovisar redan sina balanser och handläggningstider till regeringen.²⁴ Detta visar återigen att kommissionen brustit i aktuella underlag.

Förslaget om att följa upp produktiviteten (7.4.10)

Förbundet anser att punkten om fel, brister och skador borde vara den första punkten för Produktivitetskommissionen att fördjupa sig i. Den lägst hängande frukten för att åstadkomma ökad produktivitet torde vara att sluta göra fel från början. Vi vill understryka den magnitud det rör sig om, och ifrågasätta att den inte syns i kommissionens rapport – det handlar om 83 – 111 miljarder (!) kronor per år²⁵.

Vi noterar till vår glädje att Boverket har fått ett uppdrag att förebygga fel, brister och skador²⁶ och vi bidrar gärna i det arbetet.

Förslaget om standardiserat och modulärt byggande (7.4.11)

Våra synpunkter på standardiserat och modulärt byggande kvarstår kring tidigare lämnade förslag om seriebyggda flerbostadshus²⁷ respektive häkten och anstalter²⁸. Vi avstyrker förslagen.

Förslaget om strandskydd (7.4.12)

Det är en nedslående utveckling att strandskyddet föreslås säljas ut för att bli "attraktiv, prisvärd och byggbar mark" genom att bryggor ska tillåtas på alla bebyggda strandfastigheter och att befintliga byggnader ska få ersättas utan hänsyn till hur utformning och innehåll påverkar platsen. Det är en privatisering med påverkan långt utanför den egna tomten när nya anläggningar i strandkanten bygger bort naturvärden och tar stranden visuellt i besittning.

²³ För budgetåret 2025 avseende länsstyrelserna återfinns uppdraget under punkt B1, sid 12.

²⁴ Årsredovisningen för 2024 för Sveriges Domstolar, sid. 27 – 28 och 36 – 37

²⁵ Boverkets rapport Kartläggning av fel, brister och skador inom byggsektorn, sid. 11 – 12

²⁶ Regeringsbeslut 2025.03.13, Dnr LI2023/00028 och LI2025/00219.

²⁷ Dnr Fi2020/04994, SOU 2020:75, Vårt remissvar [Nej till gräddfil för serietillverkade hus - Sveriges Arkitekter](#)

²⁸ Dnr LI 2024/00880, Ds 2024:25, Vårt remissvar [Nej till gräddfil för häkten och anstalter - Sveriges Arkitekter](#)

Detsamma gäller givetvis också nya byggnader, vars utformning dessutom genom både volym, färgsättning och ljusanordningar kan få mycket stor påverkan på landskapsbilden om de inte anpassas till platsen. Vi avstyrker förslaget.

I stället för att exploatera omtyckta platser vid vattnet och i naturen till förmån för enskilda personers intressen, anser vi att verktyget stadsbyggnad i stället ska tillvaratas för att tillskapa nya och fler positiva värden där det råder brist på sådana. Det är att öka välbefindandet i hela landet.

Synpunkter på kapitlet Tillståndprocesser (SOU 2024:29, kap 6)

Vi har inte möjlighet att ingående analysera och lämna synpunkter på kommissionens avsnitt om tillståndprocesser (avsnitt 6) och alla liggande förslag och pågående utredningar. Vi ser dock anledning att lämna synpunkter på förslagen som rör stadsbyggnad, planlagstiftning och riksintressen.

Förslaget om att statliga myndigheter inte ska kunna processa mot varandra (6.3.1) och förslaget att utreda en ny planlagstiftning (6.3.2)

Vi förordar, i likhet med vad vi anført ovan under 7.4.4, att arbetet med nationell fysisk planering återupptas. Att tydliggöra statens prioriteringar mellan olika statliga intressen är därvid centralt. Vi vill poängtera att prioriteringen mellan olika värden måste vara aktiv, transparent och kunskapsunderbyggd, och inte underställd kortsiktiga ekonomiska intressen.

Vi menar att en gemensam lagstiftning för plan och bygg i den form vi har idag borgar för att såväl processer som den byggda miljön hänger ihop och är långsiktigt hållbar. Vi avstyrker därför förslaget att utreda en separat planlagstiftning.

Vi avvisar alla förslag där den myndighet som är först till kvarn ska ha företräde i en tillståndprocess. Vi avstyrker också införande av en ventil för ekonomiska intressen i förhållande till riksintressena. Vi vill understryka betydelsen av att fortsatt utredning om statliga intressen för fysisk planering ges väl tilltagen utredningstid, en bred representation och inte underställs kortsiktiga ekonomiska intressen.

Därutöver föreslår vi att riksintressemyndigheterna får adekvata, långsiktiga anslag för att aktualisera sina riksintressen och bibehålla deras aktualitet, och på så sätt med kunskap kan föregå och underlätta ärenden inom riksintresseområdena.

Anki Kaplan Wikström

Samhällspolitisk utredare

Avsnitt 2 Studier och arbetsliv: Synpunkter på förslag om utbildning, forskning/innovation, AI/digitalisering, arbetsmarknad och kompetensförsörjning (SOU 2024:29 och 2025:96)

Sveriges Arkitekter anser att utredarnas ambition att ta ett tvärsektoriellt grepp utifrån en enda synpunkt är både en styrka och en svaghet. Det öppnar upp många områden för intressanta reformdiskussioner, men blir samtidigt beroende av ytliga analyser och i vissa fall märkliga eller felaktiga tolkningar av läget.

Ur övergripande samhällsekonomisk synpunkt och den helhetssyn på värden som bygger välfärd i Sverige, och som är utgångspunkten för våra medlemmars – arkitekters och samhällsbyggares – arbete, menar Sveriges Arkitekter att det är en avgörande brist i båda utredningarnas begränsning av frågan till STEM-sektorns reformbehov.

Sveriges Arkitekter anser att ett bredare kunskapsbegrepp, som även inbegriper humaniora, samhällsvetenskap och konstnärlig forskning och utbildning, hade gjort förslagen mer trovärdiga och effektiva. Produktivitet utveckling bygger på ett ömsesidigt samspel mellan alla dessa olika typer av kunskap som en ensidig satsning på STEM kommer att undergräva. Sveriges Arkitekter kommenterar nedan de förslag som berör arkitekternas arbete med stadsplanering och bebyggelse, utbildning och kompetensutvecklingsmöjligheter.

Synpunkter på förslag om utbildning (SOU 2024:29, kap 9)

I denna del föreslås en genomgripande förändring av styrningen och resursfördelningen inom högre utbildning.

Premiera högkvalitativ utbildning (9.3.2)

Minskade incitament att sänka kunskapskraven i högre utbildning

Sveriges Arkitekter tillskyndar förslaget att minska incitamenten för att sänka kunskapskraven i högre utbildning genom att vikta mot en högre andel helårsstudenter (HÅS), men inte bara inom befintlig anslagsnivå. Anslagen behöver dessutom öka totalt. Vi ställer oss dock frågande till om förslagen till en arbetsmarknadskomponent för anslagstilldelning och skärpta krav för studiemedel verkligen kan öka studenternas incitament att slutföra sin utbildning.

Styra mot efterfrågade högskoleutbildningar

Sveriges Arkitekter menar att den högre utbildningen givetvis ska vara relevant för arbetsmarknaden och att det är viktigt att arbetsgivarnas kompetensbehov tillgodoses. Dock tror vi inte att lösningen är att addera en arbetsmarknadskomponent i resurstilldelningssystemet. En arbetsmarknadskomponent, som enbart bygger på alumners övergång till arbetslivet, blir alltför bakåtblickande. Det blir särskilt problematiskt för utbildningar inom branscher med kraftiga konjunktursvängningar som samhällsbyggandet.

Vi delar dock helt utredningens uppfattning att lärosätena måste bli bättre på att dimensionera utbildningarna utifrån studenters efterfrågan och arbetslivets behov. Det förutsätter att lärosätena förbättrar sin uppföljning av hur deras studenter etablerar sig på arbetsmarknaden, utvecklar verktyg för prognoser samt ökar och formaliserar sitt kunskapsutbyte med arbetsmarknadens parter. I synnerhet fackförbunden som följer såväl sina medlemmars arbetsmarknadssituation som sina studentmedlemmars framtidsutsikter bland annat genom Sacos framtidsutsikter.

Ja till kvalitet före kvantitet i högre utbildning

Vi instämmer i stort med förslaget att prioritera kvalitet framför kvantitet i högre utbildning. Men ser flera problem med de konkreta förslagen till insatser för att nå dessa mål. Främst förutsätter det (1) en kraftfull höjning av finansieringen. Det behövs (2) UKÄ-utvärdering av kunskaper och inte bara inkomster för att kunna utvärdera läranderesultat. (3) Forskare och arbetsmarknadens parter behövs för att bedöma vilka utbildningar som behövs i framtiden.

1 Det behövs en kraftfull återhämtning av finansieringen

Sveriges Arkitekter anser att en reform bara kan bli effektiv om det samtidigt sker en kraftfull höjning av den totala budgetramen för högre utbildning och forskning. Finansieringen har minskat enormt jämfört med tidigt 1990-tal. De ständiga nedskärningarna har lett en gradvis urholkning av utbildningarnas kvalitet. Det behövs därför mycket för att återskapa en högkvalitativ grundutbildning. Framför allt kräver såväl grundutbildning som fortbildning av hög kvalitet god återväxt av doktorander och lärare med yrkeserfarenhet. Det kräver i sin tur löner och arbetsvillkor som kan konkurrera med näringslivet. Det är den bästa garantin för att ny kunskap tillgodogörs samhället på ett verkningsfullt sätt.

Och för att det livslånga lärandet inte bara ska bli tomma ord krävs även att extra öronmärkta resurser tillförs högskolorna för att bygga upp ett tillräckligt stort utbud av fria kurser för yrkesutövare som vill fördjupa sig eller som nu kan ställa om med omställningsstudiestöd.

2 Utvärdering av kunskaper i stället för inkomster

Sveriges Arkitekter avstyrker förslaget att grunda bedömningen av utbildningarnas kvalitet på inkomst efter examen. Vi anser att måttet på kvalitet måste vara studenternas faktiskt erhållna kunskaper och färdigheter. Det som ibland kallas läranderesultat. Eftersom sådana resultat är metodmässigt utmanande att mäta behöver regeringen även tillskjuta extra medel för UKÄ:s utvärderingar av utbildningarna.

3 Arbetsmarknadens parter och forskare är nödvändiga för bedömning av framtidens utbildningsbehov

Vi anser att bedömningen av framtida behov bäst sker utifrån en allsidig analys av de möjligheter forskningen och samhällsutvecklingen ger i samråd med arbetsmarknadens parter, forskare, akademi, samt intressenter lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Det kan inte bara vara kortsiktig lönsamhet i termer av inkomster direkt efter examen som styr prioriteringarna.

Vi vill trycka på vikten av att lyssna på arbetsmarknadens parter för arbetsmarknadsläge och behovsbedömningar. Var skulle samhället annars hitta den kunskap och insikt om vilka förändringsprocesser som pågår?

Krav på godkända kurser för CSN ger fel incitament igen

Vi avstyrker förslaget om skärpta resultatkrav för att få studiemedel. Förslaget innebär att fler studenter riskerar att mista sin studiefinansiering, som redan i dag är otillräcklig för många av dem som läser långa och kunskapsintensiva utbildningar, och det är direkt kontraproduktivt för genomströmningen eftersom fler studenter kan tvingas pausa eller avbryta sina studier för att de inte längre kan finansiera sina studier.

Synpunkter på förslag om forskning och innovation (SOU 2025:96, 3 kap)

Stärkt koppling akademi och näringsliv (3.5.4)

Sveriges Arkitekter instämmer i utredningens bedömning om betydelsen av meritering, anställningsformer och samverkansprojekt, för att stärka kopplingen mellan akademi och näringsliv. Men vi efterfrågar även en belysning av hur skillnaden i arbetsvillkor mellan akademi och näringsliv påverkar förutsättningarna för utbyte. Det har visat sig svårt att förena. Här behövs en utvärdering av tidigare satsningar som grund för reformförslagen.

Vi vill betona vikten av att förslaget att utvärdera RISE genomförs. Som utredarna påpekar har de potential att fungera som mötesplats för näring och akademi. Men det nuvarande organisationssättet pekar på en del av de svårigheter det kan skapa att agera halvt på marknaden och halvt i staten inte minst avseende vetenskaplig kvalitet och konkurrens med lärosätenas forskare respektive konsulter i företagen.

Förslaget att införa *Professor of the practice* är redan genomfört i arkitekturämnena. En utvärdering av hur det fungerar skulle kunna vägleda en sådan generell reform.

Synpunkter på förslag om digitalisering och AI (SOU 2025:96, 4 kap)

Sveriges Arkitekter anser att det bygger på en felsyn att produktivitetsutveckling bara bygger på mer STEM-kunskap. Arkitekters erfarenheter pekar på att det behövs ett bredare synsätt på kunskap och samverkan mellan STEM, humaniora, samhällsvetenskap och konst för att implementera ny teknik som AI på ett för hela samhället produktivt sätt.

Sverige riskerar till exempel att hamna på efterkälken inom digitala tjänster för planering och bygglov om inte resurser avsätts för detta strategiska område. Inget av detta berörs i utredningen trots samhällsbyggandets stora betydelse för samhällets övergripande produktivitet, inte bara som en

bostadsförsörjningsfråga, utan överhuvudtaget som en fråga om resurseffektiv användning av våra begränsade markresurser och bebyggelser. Digitala verktyg, scanning, AI, digitala tvillingar m.fl. har till exempel stor potential att möjliggöra en mer produktiv användning av mark och bebyggelse genom mer återbruk av befintliga byggnader och byggnadsmaterial.

Samverkan mellan akademi och samhälle samt fria kurser för yrkesverksamma (4.4.1)

Sveriges Arkitekter ser positivt på förslagen till finansiering av projekt för interdisciplinär samverkan och samverkansprojekt mellan universitet och företag.

Att bryta ut kurser ur program så att de kan läsas av yrkesverksamma som vill uppdatera sin utbildning, tex med omställningsstudiestöd, ser vi som särskilt betydelsefullt, även i allmänhet för alla utbildningar.

Interoperabilitet behövs även för samhällsbyggandets produktivitet (4.4.2)

Vi förstår behovet av förbättrad interoperabilitet mellan offentliga data, men om DIGG ska få tvingande föreskriftsrätt för alla myndigheter är det viktigt att det sker i samverkan med andra sakmyndigheter som Trafikverket, Boverket, RAÄ, Lantmäteriet m.fl. samt kommuner och länsstyrelser.

Det pågår sedan länge ett omfattande arbete med att digitalisera plan- och byggområdets offentliga data. Det finns stora arkiv inom arkitektur och stadsplanering som skulle kunna bli mer användbara om de digitaliserades och gjordes interoperativa med andra samhällsdata. Ett möte mellan arkitekter, stadsplanerare och programmerare kan öppna nya möjligheter, men det kräver en stor initial insats och kompetens. Till exempel behöver Boverkets hittillsvarande arbete sammanfattas och kommunernas erfarenheter av digitalisering utvärderas och spridas.

Se över immaterialrätten för minskad osäkerhet (4.4.3)

Det är givetvis bra att Patent- och registreringsverket (PRV) ges i uppdrag att informera om upphovsrättsliga frågor, men det räcker inte. Det behövs även en framsynt utredning som kommer med förslag på hur immaterialrätten fortsatt kan vara en sporre för innovation för individen när digitaliseringen möjliggör allt snabbare informationsdelning och utveckling. Hur ska incitament för att dela kunskap kunna upprätthållas? Vem kommer vara intresserad av att dela de data som behövs för att utveckla bra tjänster om de inte ser någon möjlig egen nytta av det?

Det är lovvärt att utredarna lyfter behov av regelförändringar kring hantering av offentliga data. Men det är lika viktigt att datadelning mellan företag och mellan företag och det offentliga hanteras. Förslaget att ta fram ett nytt standardavtal för datadelning mellan företag och andra aktörer är ett led i detta. Det är då särskilt viktigt att upphovsrätten inte försvagas av ett sådant standardavtal i iveren att öppna för tillämpningar av AI och digitalisering. Ett standardavtal måste bygga på en väl avvägd balans mellan samhällsintresset av innovation och kreatörernas intresse av att kunna leva på sitt idéarbete och överhuvudtaget deras incitament att bidra till innovation.

Arkitekter behövs för digital innovation i offentlig sektor (4.4.5)

Sveriges Arkitekter stöder förslagen att stärka innovationsförmågan i offentlig sektor, men vill påpeka att AI-tjänster till kommunerna inte bara handlar om programmering, juridik och organisation. Det kräver även sakkunskap i de ämnesområden som berörs, som till exempel plan- och bygglovhantering i en kommun, liksom generell designkompetens att göra användarvänliga lösningar.

Den statliga utredning av områden där automatisering eller beslutsstöd kan öka produktiviteten i offentlig sektor som utredarna föreslår behöver ha tillgång till en tvärdisciplinär kompetens, liksom kompetens inom design- och innovationsteori, arkitektur och planering samt komplexa beslutsprocesser.

Utvärdera institutionella förutsättningar för AI (4.4.6)

Sveriges Arkitekter saknar det fysiska planeringsperspektivet i utredarnas förslag. Institutionella förutsättningar för AI har även en materiell sida som är beroende av den fysiska planeringen i kommunerna. Det kan handla om lokalisering av servrar, eller sensorer längs vägar. Det behövs ett uppdrag till Boverket att sprida goda exempel på kommunernas arbete med de fysiska förutsättningarna för AI.

Vad gäller frågan om flexibla avtal utvecklar vi ett svar på den under pkt 5.3.2

Synpunkter om förslag om arbetsmarknad och kompetensförsörjning (SOU 2025:96, 5 kap)

Kommissionen pekar på att kraven på kompetens ökar kontinuerligt, men att AI-utvecklingen kan leda till att även grupper med högre utbildning kommer att påverkas mer än tidigare, då främst lågutbildade och äldre påverkats.

De senaste studierna av AI:s påverkan på arkitekt- och ingenjörarbete kan komplettera den här bilden. Rapporten Jobb som ersätts av AI och jobb som kompletteras (Almega 2025) pekar mot att arkitekttjänster gradvis påverkas alltmer. Det beror bland annat på att AI nu utvecklats till att inte bara vara ett analysverktyg, som utredarna utgår ifrån, utan även är ett verktyg för att generera förslag, så kallad GenAI eller GAI.

Lönebildningen kan bli mer flexibel (5.3.2)

Förslaget är att den svenska arbetsmarknadsmodellen kan bli mer flexibel genom att tillåta mer lokal avtalsrörelse så att förändringar i efterfrågan på arbetskraft kan få större genomslag. Utredarna menar att det skulle underlätta en omställning mot en mer produktiv ekonomi genom att matchningen blir bättre när löneskillnader tillåts signalera var produktiviteten är högst. Att lönebildningen blir mer decentraliserad så att relativa löneskillnader i högre utsträckning tillåts spegla förändringar i efterfrågan på arbetskraft ligger i linje med Sveriges Arkitekters sifferlösa avtal. Vi stöder därför förslaget att Medlingsinstitutet ges uppdrag att analysera hur märket påverkat relativlönerna och att föreslå hur en flexibla lönesättning kan åstadkommas.

Fler kortare utbildningar som efterfrågas av näringslivet (5.3.4)

Vi avstyrker förslaget att Yrkeshögskolan tillåts "bevilja stöd till utbildningar som i dagsläget helt eller delvis tillgodoses av universitet och högskolor." Det framstår som ogenomtänkt. Visserligen har Yrkeshögskolans kortare utbildningar förhållandevis goda marknadsutfall (Tillväxtanalys 2022). Men det beror på att deras utgångspunkt inte är att bygga vidare på ämneskunskaper, utan bara att tillgodose direkta arbetsmarknadsbehov som är helt funktionsbaserade och bygger på kortsiktiga behovsbedömningar. Det leder också till en devalvering av yrkeskunskap inom vissa områden, i våra medlemsgrupper kan det t ex handla om bygglov och visualisering av arkitekturprojekt. Det undergräver efterfrågan på högskoleutbildade experter med större kunskap och mer omfattande problemlösningssförmåga, vilket på sikt underminerar såväl ökad innovation som produktivitet.

Ett mer träffsäkert omställningsstudiestöd (5.3.8)

För att omställningsstudiestödet (OSS) ska bidra mer till att höja arbetslivets produktivitet föreslår utredarna att 1) sökande får besked innan terminsstart, 2) personer som bedöms ha störst nytta av stödet prioriteras, 3) bidragsdelen sänks samt 4) KK-stiftelsen ges resurser att fördela till planering av "nya grundutbildningar inom högre utbildning".

Mot dessa förslag vill Sveriges Arkitekter framföra följande:

- 1) Sveriges Arkitekter anser att besked om finansiering av omställningsutbildning måste ges i så god tid att alla berörda parter beslutsprocesser kan hanteras i tillräckligt god tid innan kursstart. Det handlar inte bara om att studenten ska få pengar när utbildningen börjar. För att kunna söka en utbildning måste även studenten söka och beviljas tjänstledigt från sina arbetsgivare. Slutligen måste CSN och Omställningsorganisationen ha tillräcklig tid för sin bedömning. Ett förslag till reform behöver beakta alla dessa aktörers perspektiv och hitta en lösning som hanterar alla dessa behov på ett enkelt och förutsebart sätt. Till exempel kan det även behövas en regel om hur lång tid före kursstart en utbildningsanordnare måste utlysa en kurs.
- 2) Förslaget att prioritera personer som bedöms drabbas särskilt hårt av strukturomvandlingen strider dels mot parternas överenskommelse med regeringen och mot utredarnas egna slutsatser om behov av bättre matchning och flexibilitet på arbetsmarknaden. Strukturomvandlingen leder enligt utredarna till att efterfrågan över tid ökar på högkvalificerad arbetskraft och minskar på lågkvalificerad. När näringslivet behöver mer kvalificerad arbetskraft kan den inte bara sökas i gruppen som drabbas först av strukturomvandling. Det behövs även incitament för hela arbetskraften att omskola sig till nya tekniker och arbetsområden, och även inom befintliga yrken. Syftet med OSS är att ge individen förutsättningar att stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Hela grunden för trygghetsöverenskommelsen var att staten tog ansvar för omställning, såväl för den som är mellan jobb som den som har jobb. Detta innebär

att såväl fördjupning och kompetensutveckling inom befintligt arbetsområde, som för en ny inriktning ska kunna tillåtas.

- 3) Vi avstyrker förslaget att minska bidragsdelen av OSS. Det minskar kraftfullt incitamenten för en person i 40-årsåldern att åter bli beroende av studielån och strider mot överenskommelsen.
- 4) Förslaget att regeringen kommer överens med KK-stiftelsen om att de får ökade resurser som kan fördelas till framttagande av nya grundutbildningar ser vi som en viktig delkomponent i ett fungerande kompetensförsörjningssystem. Men vi ställer oss frågande till att utredarna här försöker styra en fristående stiftelse som inte arbetar på statens uppdrag. Men möjligheten att söka medel för kursutveckling ser vi ändå som mycket viktigt och om staten kan komma överens med KK-stiftelsen för att dra nytta av deras erfarenheter är det ändå lovvärt. Idag är det förenat med stora risker för ett enskilt lärosäte att satsa på en specifik kurs för yrkesverksamma.

Utvärdera verksamheten inom omställning (5.3.9)

Vi anser inte att det är statens uppgift att utvärdera omställningsorganisationernas verksamhet.

Pehr Mikael Sällström

Samhällspolitisk utredare

Avsnitt 3 LOU: Synpunkter på förslag om offentlig upphandling (SOU 2025:96, 15 kap)

Utredningen anser att de regelverk som styr den offentliga upphandlingen försvårar för affärsmässiga inköp. Att regelverken styr mot en transparent, öppen och icke-diskriminerande offentlig upphandling med målet om en långsiktigt ökad konkurrens, är i så fall det som utredarna är kritiska till. Om det är vad som avses så finns möjligheter att väga in fler aspekter än pris redan i de nuvarande regelverken som inte utnyttjas. Det främsta hindret är inte regelverket utan bristande kompetens och vilja i upphandlande organisationer.

Då direktiven gjordes om 2014 skapades stöd för att de upphandlande myndigheterna i större utsträckning skulle kunna handla på kvalitet, bland annat genom att introducera och utveckla upphandlingsförfaranden som möjliggör förhandling och större fokus på utvärdering av kvalitet samt att SME:s skulle få lättare att komma in på den offentliga marknaden. Inför arbetet med en ny aktuell revidering av upphandlingsdirektiven är EU kommissionen och parlamentet eniga om att de ambitioner som fanns 2014 inte infriats – mycket på grund av att de upphandlande myndigheterna inte utnyttjar de möjligheter som faktiskt finns. Sveriges Arkitekter menar att detta i hög grad också gäller för upphandling av arkitekttjänster i Sverige då öppna förfaranden och lägsta prisupphandlingar (eller upphandlingar där priset är ren avgörande faktor) fortfarande står för en orimligt hög andel av upphandlingarna. Konkurrenspräglad dialog som är ett upphandlingsförfarande utarbetat med hänsyn till upphandling av intellektuella tjänster används till exempel endast i undantagsfall.

Det finns alltså möjligheter till större affärsmässighet i den nuvarande regleringen som används i för liten utsträckning.

Systematisk användning av erfarenheter (15.3.1)

Utredningen föreslår införandet av ett system där upphandlande organisationers erfarenhet av olika leverantörer kan registreras i syfte att kunna använda dessa erfarenheter som grund för tilldelning av kontrakt i andra upphandlingar.

Utredningen anser att de regelverk som styr den offentliga upphandlingen försvårar för affärsmässiga inköp, exempelvis därför att offentliga myndigheter har begränsade möjligheter att ta hänsyn till tidigare erfarenheter av leverantörer eller rykten om dem vid tilldelning av nya kontrakt.

Sveriges Arkitekter vill peka på vad som faktiskt redan gjorts för att utveckla offentlig upphandling i en sådan riktning. Här hänvisar vi till Konkurrensverkets rapport 2025:7 *Metoder för att beakta kvalitet i offentliga kontrakt*. Den beskriver på vilka sätt en upphandling inom regelverkens ramar kan ske med hänsyn till leverantörers tidigare arbeten. Det finns bestämmelser som gör detta möjligt. Att en upphandlande myndighet däremot ska kunna ta hänsyn till "rykten", som utredarna skriver, torde inte ligga i linje med upphandlingsdirektivens syften och vore inte rättssäkert. Det finns redan idag

möjligheter för upphandlande organisationer att utesluta leverantörer som levererat bristfälligt i tidigare kontrakt. Den främsta anledningen till att upphandlande organisationer trots vetskap om bristfälliga tidigare leveranser ändå kontrakterar sådana leverantörer är brist på kompetens och rutiner hos den upphandlande organisationen.

Förbättrad organisering och styrning (15.3.3)

Utredningen föreslår att statliga myndigheter med en stor inköpsvolym ges i uppdrag att arbeta med kategoristyrning och inköpsanalyser.

Produktivitetsutredningen skriver att det "inte nödvändigtvis finns ett enskilt arbetssätt som fungerar bättre än andra" och det är korrekt. Kategoristyrning och inköpsanalyser kan vara ett sätt - men behöver inte vara det enda.

Sveriges Arkitekter anser att det bör vara upp till den upphandlande myndigheten att bestämma hur man ska organisera sin offentliga upphandling. Kategoristyrning kan leda till svårigheter att handla upp precis den produkt eller tjänst som är väsentlig för ett specifikt projekt.

Stärkt nationellt upphandlingsstöd (15.3.4)

Utredningen föreslår att Upphandlingsmyndighetens upphandlingsstöd stärks. Utredningen konstaterar att kompetensen hos upphandlande myndigheter är avgörande för att offentliga myndigheter ska kunna göra goda affärer. Sveriges Arkitekter kan inte annat än hålla med. Mer stöd till de upphandlande myndigheterna kunde vara ett sätt att stötta och uppmuntra myndigheterna att använda alla de möjligheter till affärsmässig upphandling som redan finns. Utredningen föreslår plattformar, nätverk för upphandlare, delat material och best practice. Sveriges Arkitekter tillstyrker förslaget.

Upphandlingsmål vid färre förvaltningsrätter (15.3.5)

Utredningen föreslår att upphandlingsmål koncentreras till färre förvaltningsrätter och kammarrätter. Sveriges Arkitekter tillstyrker förslaget.

Förändrade europeiska upphandlingsregler (15.3.6)

Utredningen gör bedömningen att det europeiska upphandlingsregelverket bör utformas så att det offentliga kan göra goda affärer. Upphandlingsreglerna bör förändras så att upphandlande organisationer får större frihet kring hur upphandlingar genomförs, bättre möjligheter för förhandling med potentiella leverantörer och större utrymme för bedömningar baserade på erfarenheter.

Sveriges Arkitekter är neutralt till förslaget och menar att dessa möjligheter redan finns inom direktivens och lagstiftningens ramar. Det finns också redan idag möjlighet till bedömning av kvalitet i offentliga upphandling och metoder för att göra dessa på ett systematiskt sätt.

Katarina O Cofaigh

Senior rådgivare
Upphandlingsstrateg